

HÖKUMƏT SÜTUNLARININ MÖHKƏMLƏNMƏSİ

<"xml encoding="UTF-8?">

HÖKUMƏT SÜTUNLARININ MÖHKƏMLƏNMƏSİ

Səqifə yığıncağı sonda mühacirlərin qələbəsi ilə başa çatdı. Buna baxmayaraq, qalib gəlmiş dəstənin olduğu mövqeyi möhkəmlətməyin hələ çox zamana ehtiyacı vardı. Buna görə də o hadisəni meydana gətirən mahir idarəedicilər bu mövqeyi möhkəmlətmək üçün bəzi vasitələrə :əl atmalı oldular. Beləliklə üç hədəf nəzərə alındı

;Digərlərini hər yolla olursa-olsun, Əbu Bəkrin xilafətini qəbul etməyə məcbur etmək .1

;Xarici qüvvələrdən yardım almaq .2

;Rəsmi beyət mərasimi keçirmək .3

Ömər ibn Xəttab ilk hədəfi elə Səqifədən həyata keçirməyə başladı. Bir dəstə adam onun göstərişi əsasında Hubab ibn Munzəri ayaqları altına salıb ağzını torpaq ilə doldurub ^[1] burnunu sındırdılar^[2]. Bir müddət sonra bir dəstə adam Miqdadı döydü,^[3] o vaxt az qala Sə`d ibn Übadə .[ona dəyən yumruq və təpiklər altında can verəcəkd]^[4]

O gün hər kəs səsini çıxarırdısa ağzını torpaqla doldururdular.^[5] O anlarda daha çox eşidilən [cümlə bunlar idi: "Filankəsi öldürün^[6], onları həlak edin, boynunu vuracağıq..."^[7]

O gün Ömər, Əbubəkirlə beyət edən hər kəsi, işin onun xeyrinə bitmiş olduğu təsəvvürünü yaratmağa görə bir tərəfə yollayırdı. Sonra Əbu Bəkr və onun rəsmi tərəfdarları ilə şəhərin küçələrinə çıxaraq qarşılarına çıxan hər kəsi ixtiyar, yaxud məcburi yolla Əbu Bəkrin yanına gətirir, əlini onun əlinə sürtüb daha sonra azad edirdilər.^[8] Bu zaman Həbbab ibn Munzər əlinə qılınc alaraq onları törətdikləri bu işdən saxlamaq istədi, lakin Ömər ibn Xəttab özünə məxsus zirəkliklə onun qarşısını aldı. Ömər ona qarşı qılınc çəkmədən təkcə onun qılıncını yerə atdırdı. Köynəyin ətəyini yelləməklə camaatı dağıtdı ^[9] və Həbbab və orada olanlara başa saldı ki, artıq .qılınclıq bir iş yoxdur, camaat öz qərarını qəbul etmişdir

İkinci hədəfə gəldikdə isə, (xarici qüvvələrdən kömək amaq) daha çox "Əsləm" qəbiləsinin Mədinəyə daxil olmasından faydalanmaq planı idi. Bunlar "Təbuk" müharibəsində istər mali

istərsə də canlı qüvvə baxımından Peyğəmbərə kömək göstərməkdən imtina etmişdilər. Münafiq və müharibədən boyun qaçı ranları pisləyən “Təhrim” surədsi onların rüsvay olunması üçün nazil olmuşdu.^[10]

:Şeyx Mufid yazır

Ömər ibn Xəttab “əsləm”ilərə xəbər göndərərək yanına gəlmələrini istədi. Onlara xitab edərək dedi: “Allahın Rəsulunun xəlifəsi ilə beyət qarşısında nə qədər istəsəniz sizə azuqə verəcəyəm. Siz camaatı beyət etməyə çağırın və imtina edənin alnına və başına vurun. O səhra əhli kəmərlərini möhkəmləndərək əllərinə çomaq alıb camaatın canına düşdülər və onları güclə beyətə doğru [dartmağa başladılar].^[11]

Bu sözdən və eləcə də Ömər onları Mədinəyə daxil olmasından sevinməsindən, onların say baxımından çox, rəftar baxımındansa acıqlı olmalarını başa düşmək olur Ömər bu haqda deyir:

Əsləmilər Mədinəyə daxil olduğu zaman qələbəyə arxayın oldum.^[12] Onlar mühacirlərə bağlıydılar. Sayları o qədər çox idi ki, küçələr onlara darlıq edirdi. Əsləmilər özləri Əbu Bəkrə beyət edib ^[13] başqalarını da bu işə məcbur edirdi lər^[14] O qarışıqlıqda fayda verəcək heç bir .müxalif hərəkətə yer yox idi. Azca müxalifət şiddətli cavabla qarşılanırdı

Heç bir tarixçi Səqifə hadisəsini yaradanların o gün baş vermiş hadisədən sonra Allahın Rəsulunun (s) evinə qayıtması və o həzrətin mübarək bədəninin dəfnə hazırlanması və torpağa tapşırılmasında iştirak etməyə gəlmələrini qeyd etməmişdir. O, gün əvvəldən axıracan səs yığmaq, ümumun nəzərini cəlb etmək və müxalifləri qorxutmaqla keçdi. Bununla belə, o beyət kafı deyildi. Sabahı gün ilk fürsətdə beyəti möhkəmlətmək, yenidən olunacaq beyətlərlə hökumət qurmaq lazım idi. Belə olduqda qiyam və boyun qaçırma təhlükəsi tamamilə aradan getməli, Sə`d ibn Ubadə və Həbbab ibn Munzər kimi şəxslər xilafət fikrində olmamalıydı. Buna görə də ikinci gün “Xəttabın oğlu dünən Peyğəmbərin ölməməsi barədə dedi ki, sözlər barədə aydınlıq .vermək istəyir” – səsi məsciddən ucaldı

Əzəmətli bir yığıncaq təşkil olundu. Əbu Bəkr mənbərə qalxdı. O, sözə başlamazdan öncə Ömər :dedi

Mən dünən öz düşüncəm əsasında söz demişəm. Dedi ki, sözüm nə Allahın kitabında görməmiş, nə də Allahın Rəsulundan eşitməmişəm. Elə bilirdim ki, Allahın Rəsulu bizim aramızdan dünyadan gedən sonuncu şəxs olacaqdır. O indi Allah kitabını sizin aranızda qoymuşdur ki, .camaatı onun vasitəsi ilə hidayət edirdi

Allah sizin işlərinizi Əbu Bəkrin vasitəsi ilə qaydaya salmışdır. O, sizlərin ən yaxşısıdır. Həmişə Allahın Rəsulunun həmdəmi və hicrət zamanı mağarada onunla bir yerdə olmuşdur. Siz də .qalxıb onunla beyət edin

Bu zaman orada olanlar qalxaraq rəsmi şəkildə onunla beyət etdilər.^[15] Daha sonra Əbu Bəkr :üzünü camaata tutub dedi

[Camaat! Sizə rəhbərliyi boynuma götürsəm də sizdən üstün deyiləm.^[16]

أَنْ لِي شَيْطَانًا يَغْتَرِينِي فَإِذَا رَأَيْتُمُونِي غَضِبْتُ فَاجْتَنِبُونِي

Mənim üçün bir Şeytan var ki, durmadan məni vəsvəsə edir. Məni qəzəbli gördüyünüz (ya .[yanıma gəldiyiniz) zaman məndən uzaq olun^[17]

Təəccüb bundadır ki, o məclisdə bir nəfər də olsun, Əbu Bəkrdən soruşmur ki, nə üçün bu sözü bur gün qabaq demirdin?! Bəlkə də e`tiraz edən olmuşdu, lakin xəbəri bizə çatmamışdır. Dünən bir dəstə onunla beyət etmədikdə onlara demişdi: "Sizi mənimlə beyət etməkdən saxlayan Mən sizin hamınızdan layiqli deyiləm? Sizin!?nədir أَلَسْتُ أَحَقَّكُمْ بِهَذَا الْأَمْرِ؟ أَلَسْتُ أَوَّلَ مَنْ اسْلَمَ؟ [hamınızdan əvvəl iman gətirməmişəm?!"^[18]

İbn Əbil-Hədid yazır: Əbu Bəkrin dediyi "Mən sizdən üstün deyiləm.."sözü düz sözdür. O, inkarolunmaz bir şeyi iqrar etmişdir. Çünki Əli ibn Əbi Talib onların hamısından üstün idi^[19]; amma o gün camaat (Əli kimi) fəzilətdə, cihadda, elimdə, siyasətdə və şərəfətdə bərabəri olmyan, lakin təqvalı və adil olan bir kəsə üz tutdular (Beləliklə Əbu Bəkrə irad tutulmamalıdır. Çünki onu camaat seçmişdi). Əshaba da yaxşı nəzərlə baxmalı, tutduqları işi yaxşı yerə yozmaq lazımdır. Onlar həqiqətdə İslamın məsləhətinə uyğun olaraq ixtilaf və qarışıqlıq yaranmasının qarşısını almaqdan ötrü fəzilətdə, şərəfətdə və ləyaqətdə daha üstün olandan üz çevirib fəziləti [və şərəfəti az olan bir kəsə üz tutmuşdurlar^[20]

:Hələbi Şafei yazır

Əbu Bəkr belə düşünürdü ki, üstünlüyü olmayan şəxs özündən üstün və yaxşı olan bir kəsə rəhbərlik edə bilər. Əhli sünnətin fikrincə düz olan nəzər elə budur. Belə ki, mümkündür bəzi vaxtlar üstün olmayan kəs dinin məsləhəti olan bir işdə özündən yaxşı olan bir nəfərdən daha bacarıqlı və itaət edənlərin işlərində intizam yaratmaqda daha səriştəli olsun. Elə buna görə də o, Ömər və Əbu Übeydəni qabağa salaraq camaatın istədikləri halda onlarla beyət etmələrinə [fürsət yaratdı.^[21]

:İbn Əbil Hədid və Hələbi Şafeinin sözləri qarşısında bir neçə sual vermək yerinə düşərdi

Bu söz Allahın Rəsulunun (s) buyurduğu: “Hər vaxt ümmətə, aralarında ondan yaxşı və .1
layiqlisi olduğu halda, digəri rəhbərliyi öhdəsinə götürərsə, o ümmət günbəgün
[geriləyəcəkdir.”[22

İbn Əbil-Hədidin, Əli ibn Əbi Talibin cihadda, elmdə, siyasətdə və şərəfətdə tayı-bərabəri .2
olmayıb və olmayacağına etiraf etməsini nəzərdə alsaq, başqasının dövlət idarəçiliyində Əlidən
hansı üstünlüyü vardı ki, Hələbi Şafeinin dediyi kimi, o xüsusiyyətə görə özündən daha
!fəzilətlidən qabağa düşmüşdü

Hələbi Şafeinin kəlamında olan müğalitəni (sofismika) görmək çətin deyildir. Belə ki, heç kəs
bəzi vaxtlar tabe olanın məxsus bir işdə öz rəhbərindən üstün olmasını inkar etmir. Məsələn
xərratın şagirdi ox atmada öz ustasından mahir ola bilər. Amma burada ümumi fərz irəli sürərək
heç kəs demir ki, üstünlüyü olmayan bir kəs üstünlüyü olandan daha bacarıqla iş görür. Əksinə,
!hər bir müqayisədə soruşmaq lazımdır? Hansı cəhətdən üstündür

Rəhbərlik bir işdə məharətli olmağa ehtiyacı olan qazanc növü deyildir ki, o məharətə əsasən .3
digərindən üstün olasan. Bütün fəzilətlər bir adamda görsənməyincə, tək-cə bir üstünlüyə malik
olan şəxsi heç də rəhbər hesab etmirlər. İndi Əli ibn Əbi Talib heç də nöqsanlı hal sayılmayan
yaşca kiçik olmanı istisna etməklə hansı cəhətdə Əbu Bəkrdən aşağı idi?! Bundan əlavə, Əbu
Bəkr öz hislərinə hakim olmayan bir rəhbər olmasını e`tiraf edərək şeytanın bəzən ona qalib
gələrək haqq yoldan onu uzaqlaşdırmasını bildirir. Görəsən, öz hislərini nəzarət altına almaq
rəhbərliyin lazımı şərtlərindən deyildirmi?! Özünə rəhbərlik edə bilməyən kəs, görəsən ümmətə
rəhbərliyin öhdəsindən necə gələ bilər?! Bütün bunlardan əlavə, Əbu Bəkrin rəhbərlik işində Əli
!?(ə) dan üstünlüyü kimin tərəfindən və hansı meydanda sübuta yetirilmişdi

İbn Əbil-Hədid bu iradı qəbul etməklə, Əbu Bəkrin dediyi: “Mənim şeytanım var...” cümləsini
[onun zəifliyi kimi xatırlamışdır.[23

Əbu Bəkr bu sözü o zaman camaatın qarşısında e`tiraf edirdi ki, artıq ikinci beyət də tamam
olmuş və müəyyən qədər hökumətinin binası möhkəmlənmişdi. Qeyd olunan tərzdə alınmış
rəsmi beyətdən sonra güc və qüdrət göstərmənin vaxtı idi. Bundan sonra artıq müxaliflər
qorxudulmalıydı. Elə fikirləşməməliydilər ki, xəlifənin həmişəlik yumşaq xasiyyəti hökumətə
daim tutulacaq iradlara səbəb olmalıdır. Heç vaxt! Camaat agah olub bilməlidir ki, şeytan
xəlifənin xoş xasiyyətini ondan uzaq edib onu qəzəbləndirərək zülmə məcbur edə bilər. Belə
.olan halda ondan uzaq olaraq onu öz ixtiyarına buraxmalıdırlar ki, məsləhət bildiyi hər işi etsin

Tarixül-üməmi vəl-müluk", 3-cü cild, səh. 210, "Nəhcül bəlağə" İbn Əbil-Hədid, 6-cı cild," [1]
səh. 40

.Nəhcül-bəlağənin şərhı", 1-ci cild, səh. 174. İbn Əbil-Hədid" [2]

.Nəhcül-bəlağənin şərhı", 1-ci cild, səh. 174. İbn Əbil-Hədid" [3]

Nəhcül-bəlağənin şərhı", 1-ci cild, səh. 174. İbn Əbil-Hədid, və 6-cı cild, səh. 49, "Tarixül-" [4]
üməmi vəl-müluk", 3-cü cild, səh. 210, "Tarixül-xəmis", 2-ci cild, səh. 187 və 188, "Müsnədi-
Əhməd", 1-ci cild, səh. 56, "Əs-sirətül-Hələbiyyə", 3-cü cild, səh. 396

.Nəhcül-bəlağənin şərhı", 6-cı cild, səh. 40, İbn Əbil-Hədid, "Əl-qədir", 7-ci cild, səh. 75-76" [5]

Müsnədi-Əhməd", 1-ci cild, səh. 56, "Tarixül-üməmi vəl-müluk", 3-cü cild, səh. 210, "Əl-" [6]
imamətü və əl-siyasətu" 1-ci cild, səh. 10, "Ənsabül-Əşraf" 1-ci cild, səh. 528, "Əl- qdül fərid"
2-ci cild, səh. 253, "Nəhcül-bəlağənin şərhı", 1-ci cild, səh. 174, İbn Əbil-Hədid, "Əl-qədir", 7-ci
.cild, səh. 67

Əl-imamətu vəs-siyasət", 1-ci cild, səh. 13, "Əl- qdul fərid" 2-ci cild, səh. 253, "Əl-qədir", 7-" [7]
.ci cild, səh. 76-78

Nəhcül-bəlağənin şərhı", İbn Əbil-Hədid 1-ci cild, səh. 219, "Əl-imamu Əli ibn Əbi Talib" 1-" [8]
.ci cild, səh. 238-239

.Tarixül-üməmi vəl-müluk", 2-ci cild, səh. 24" [9]

.Əs-sirətu-Nəbəviyyə", 4-cü cild, "Təbuk" müharibəsi hadisəsi" [10]

Səqifə"Peyğəmbərdən sonra baş vermiş hadisə səh. 28-29, "Cəməl müharibəsindən"" [11]
.nəqlən

.Tarixül-üməmi vəl-müluk", (tərcüməsi)4-cü cild, səh. 1348" [12]

.Tarixül-üməmi vəl-müluk", 3-cü cild, səh. 205" [13]

.Nəhcül-bəlağənin şərhı", 1-ci cild, səh. 219-221, İbn Əbil-Hədid" [14]

Nəhcül-bəlağənin şərhı", 6-cı cild. səh. 20, İbn Əbil-Hədid "Tarixül-üməmi vəl-müluk", 2-ci" [15]

cild, səh. 237, "Əl-bidayətu vən-nihayə", 5-ci cild, səh. 248, "Əs-sirətun-Nəbəviyyə", 2-ci cild, səh. 433, "Əl-təbəqatül kübra", 3-cü cild, səh. 182, "Əl-kamilu fi-tarix", 2-ci cild, səh. 22

.Ə -sirətul- ələbiyyə", 3-cü cild, səh. 359" [16]

.Əl-kamilu fi-tarix" 2-ci cild, səh. 231, "Əl-imamətu vəs-siyasət", 1-ci cild, səh. 16" [17]

.Nəhcül-bəlağənin şərh", 17-ci cild, səh. 158 , İbn Əbil-Hədid" [18]

.Nəhcül-bəlağənin şərh", 17-ci cild, səh. 158, İbn Əbil-Hədid" [19]

.Nəhcül-bəlağənin şərh", 1-ci cild, səh. 157 İbn Əbil-Hədid" [20]

.Əs-sirətul-Hələbiyyə" 3-cü cild, səh. 386 və "Ənsabul-əşraf" 5-ci cild, səh. 419" [21]

Hilyətül-əbrar" 2-ci cild, səh. 77, "Bəharul ənvar" 10-cu cild, səh. 143. İmam" [22]
Əili(ə)buyurmuşdur: Mən bu sözü dəfələrlə Allahın Rəsulundan eşitmişəm. ("İmamşenasi"
.(imamtanıma)8-ci cild, səh. 114 Səlim ibn Qeysin kitabından nəqlən səh. 148

.Nəhcül-bəlağənin şərh", 17-ci cild, səh. 158-162, İbn Əbil-Hədid" [23]